

Oho! Pakkasneste pitää perhosen liikkeellä – nämä siivekkäät aloittavat lentonsa vasta talven tullen

Kotimaa 29.10. 08.24

Pakkasmittarin sukupuolet ovat hyvin erilaisia. Vain koiralla on siivet, naaras on siivettömänä lentokyvytön.

Tuomo Komulainen

Tuomo Komulainen

Kun pakkaset alkavat, moni luulee perhoskauden päättyneen. Tämä on erehdys, sillä myöhäissyksyn perhoset aloittavat lentonsa vasta loka-marraskuussa. Viimeisimmät eivät kykene kotelostaankaan kuoriutumaan, ellei elohopea laske nollaan.

Myöhäissyksyn lajien selviämisen salaisuus on hyönteisten sisäerityksessä. Ilmojen kylmetessä niiden ruumiinkudosten vesipitoisuus laskee, ja ne alkavat tuottaa pakkasnestettä, glyserolia. Tämä alkoholiyhdiste estää hyönteisiä jäätymästä koppuroiksi.

Perhoset liikkuvat kylmillä keleillä siis samoin perustein kuin meidän kulkuneuvomme. Silti voidaan pitää ihmeenä, että sinnikkäimmät kykenevät lentämään vielä -2 asteen pakkasessa pienessä lumipyryssä.

Hallakehrääjä tulee hyvin valolle

Loka-marraskuun perhoset ovat yöperhosia, sillä päiväperhoset ovat jo kuolleet tai vaipuneet talvihorrokseen. Havaituimpia syysperhosia on pörröinen hallakehrääjä, jonka pohjaväri on läpikuultavan siniharmaa.

Pörröinen hallakehrääjä on tyypillinen myöhäissyksyn perhonen, joka on sopeutunut kestämään pakkasta.

Hallakehrääjä on lehti- ja sekametsien laji, muttei karta asuttujakaan alueita. Karvaturria tavataan koko maassa, ja se tulee hyvin valolle. Sen voi nähdä pörräilevän heti pimeään tultua kaikenlaisilla valaistuilla paikoilla katulyhtyjen varsista kiekkokaukalon pleksilaseihin. Päivisin hallakehrääjä lepäilee puunrungoilla, puhelinpylväillä tai rakennusten seinillä.

Lepattavat mittarit ja pörräävät yökköset

Autojen ja katulamppujen valokeiloissa näkyvät lepattelijat ovat useimmiten halla-, lumi- ja pakkasmittareita, jotka ovat saaneet nimensä myöhäisestä lentoajastaan. Tielläliikkujan silmään sattuvat syysmittarit ovat koiraita. Lajien naaraalla ei ole siipiä lainkaan, ja ne keskittyvät hokuttelemaan hajullaan siivekkäitä prinssejä luokseen.

H. KRISP

Pakkasmittarin toukkia saattaa joskus olla niin paljon, että ne aiheuttavat tuhoa hedelmäpuissa.

Syysmittarit viihtyvät metsissä, puutarhoissa ja puistoissa. Joinakin vuosina pakkasmittarin hedelmäpuita ja tammea syöviä toukkia saattaa olla niin paljon, että ne aiheuttavat näkyvää tuhoa. Halla- ja lumimittarin koivulla ja pajulla elävät toukat leviävät kuin hämähäkit: ne erittävät seittiä ja jättäytyvät tuulen vietäviksi.

Mittariperhoset tunnistaa hennosta ruumiistaan ja verkkaisesta lentotavastaan, toisin kuin paksuruhoiset yökköset, jotka lentävät sukkelaasti pörräten. Suomessa tavattavia syysyökkösiä ovat puuyökköset, piiloyökköset, loimuyökköset ja ruskohirsiiyökköset, jotka viihtyvät sekametsissä ja rantapensaikoissa. Syyslajit talvehtivat munavaiheena.

ENTOMART

Auton valokiiloihin sattuva vaalea lepattelija on monesti hallamittari.

Lähteet: Hannu Aarnio ja Pekka Ojalainen, Perhosia harrastamaan. Kauri Mikkola ym., Perhosten lumi. Mikkola ym., Suomen mittarit 1 ja 2. Weilin+Göös, Suomen eläimet.